

ДЕРИВАТИ З К-ДЕТЕРМІНАТИВОМ У ПРАСЛОВ'ЯНСЬКОМУ ГЕНЕТИЧНОМУ ГНІЗДІ КОРЕНЯ *VER-

Олександр Іліаді (Кіровоград)

Праслов'янські похідні з *k*-детермінативом в генетичному гнізді кореня **ver-* виявляють значну складність структури, що вказує на багатоплановість системи мотивацій парадигми з цим детермінативом. Тому її реставрація як засіб відновлення історії "життя" цілої родини слів потребує ретельнішої уваги до семантичного аспекту етимологізації. Це передбачає встановлення основних напрямків і етапів розвитку семантики дериватів.

The derivatives with the *k*-determinative in the oldslavic genetic cluster of the root **ver-* are quite complicated in their structure, which shows that the motivation system of the paradigm with this determinative is multiple. That is why its restoration as a mean of renewing the history of the "life" of the whole family of words demands more through attention to the semantic aspect of the etimologization. It presupposes the establishing of the main directions and stages of the development of the derivatives' semantics.

Дослідження останніх десятиліть в галузі праслов'янського словотвору виявили специфічну групу коренів з кінцевими плавними сонантами *-r*, *-l*, значеннєвий діапазон котрих окреслюється гіперсемами 'крутити', 'гнути', 'вивертати', 'жбурляти', 'дряпати', 'палити'. У структурному відношенні тип коренів **ker-*, **der-*, **mer-*, **ner-*, **kel-*, **bъl-*, **gъl-* та ін. характеризується, окрім дії апофонії, ще й здатністю приєднувати такі афікси, як детермінативи, кількість котрих дорівнювала всій консонантній системі праслов'янської мови. При цьому участь у поширенні одного кореня міг брати, за висловом Р. М. Козлової, весь детермінативний ряд [Козлова 1997: 35; Петлева 1976: 10-11, 11-12, 13, 20-21; Откупщиков 1967: 164-174].

До цієї категорії кореневих морфем належить і псл.**ver-/vor-/vъr-/vъr-* (<і. -с. **цer-/цor-/цr-* 'крутити', 'гнути' ('ламати', 'пласти'); 'жбурляти', 'палити' [ЕСУМ 1982: I, 433]), детермінативне поширення котрого спричинилося до

формування макрогнізда зі складною системою семантико-дериваційних зв'язків. Предметом розгляду пропонованої розвідки буде комплекс праслов'янських похідних кореня *veg- з k-детермінативом, значеннєвий спектр яких обмежується гіперсемами 'крутити', 'гнути' (>'плести', 'зморщуватися'), 'жбурляти'.

1. Деривати з кореневим вокалізмом о-ряду

*vorkъ: чes., свц. *vrak* 'уламки, залишки; руїна' [ЧРС 1967: 656; СРС 1976: 601] з а під акутом;

*vorkati: рос. *варакать* 'бруднити, вахляти; зіпсувати; неохайно з чимось поводитися' [СРЯ 18 в. 1985: II, 214] <*ворокать;

*vorkulъ: рос. діал. *наваракулить* 'наварити, наготувати (про страву)' [СРНГ 1983: XIX, 149-150] <*'недбало зробити' <*'наплести';

*vorkosъ: рос. діал. *наворокосить* 'багато наговорити' > *наваракосить* 'забруднити; зробити щось погано; наплутати; накласти чого-небудь багато; наговорити чого-небудь' [СРНГ 1983: там же], *поваракосиль* 'передражнив інших' [Даль 1978: III, 141], волог. *варакосить* 'говорити незв'язно, незрозуміло; шибенничати' [СВГ 1983: I, 156]. Девербатив з реліктовим суфіксом -osъ, пор. *kъrdosъ <*kъrd- 'кривити, гнути; різати' [Козлова 1997: 174];

*vorkošъ/*vorkuшъ: рос. діал. *наворокошить* 'написати погано, наговорити пустощів' [СРНГ 1983: там же], якщо це не експресивна видозміна *наворокосить*; у функції твірного (для сучасного дієслова) імені, в принципі, ймовірно й *vorkoша; *наваракушаль* 'передражнив інших' [Даль 1978: там же];

*vorkoz-: рос. діал. *наваракозить* 'забруднити, зробити щось погано; наплутати' [СРНГ 1983: там же]. Основа з суфіксальним -oz-, пор. *kъrgozъ <*kъrg- 'кривити, гнути; різати' [Козлова 1997: 260].

Архаїчна будова цих слів і елементарність основ деяких з них самі по собі є критеріями давності. Проте вирішення проблеми генези пасма наведених дериватів ускладнюється у зв'язку з їх локалізацією. Вони функціонують в ареалі, в межах котрого російськомовне населення здавна тісно контактувало з представниками пермської групи уральських діалектів,

лексична база яких репрезентує фонетично і семантично близькі утворення [див.: Гордеева 1996: 180-187]. Тож, викреслювати можливість запозичення не варто.

З іншого боку, реальним виступає змішання похідних різних мовних систем унаслідок народноетимологічного зближення на основі їх зовнішньої подібності. Пермські елементи просто розчинились в системі старожитнього російського словотвірного гнізда. Але попри всього сказаного, визначення вказаних лексем як автохтонних все-таки висувається нами на перший план. Справа в тому, що розглянуті слова, наскільки дозволяє робити висновок зібраний матеріал, не збереглись в інших слов'янських ареалах. Тому консервація їх як праслов'янської спадщини в російських говірках стала можливою завдяки саме контактам з пермськими діалектами. Функціонування в них омонімічних слів послужило катализатором збереження автохтонних лексичних елементів шляхом злиття різномовних етимологічних гнізд. Втрата російського слова стала неможливою без втрати омонімічного іншомовного, яке набуло широкого вжитку. Тому правомірним був би висновок про інфільтрацію російських діалектизмів (гесп. регіоналізмів) у чужерідний ареал і навпаки як типовий приклад адстрату.

Напевно, до цього ряду дериватів належать і укр. *в́рка* 'риб'яча голова' (Добруджа) [Грінченко 1958: I,127] (можливо, відбувся перехід 'тіло (гнучке)'>'голова'), а також с. -х. *свр́ачине* 'вилоподібний кінець оглобини (укріплений у воза)' [Толстой 1970: 537] (<'перекручувати'). Але ці випадки ще потребують залучення додаткового матеріалу;

vъrъcъ/(*s*)*vъrъcъ*: укр. бойк. *в́рча* 'грубий наріст на дереві, звичайно в місці, де дерево розгалужується', *ворч́оватий* 'гулястий; гульовате дерево' [Онишкевич 1984: 1,146]; слн. *srč* 'стрижень', *srč(a)* 'різновид дуба', с. -х. *vrka* 'сук' (з випадним [v]), які розглядаються з *g*-детермінативними похідними в одному етимологічному гнізді, а відтак, і визнаються спорідненими, хоча специфіка анлауту словенських прикладів, які рефлексують *s-mobile*, не розглядається, що призвело до дискусійної реконструкції праформи з початковим **ch-*. [Bezljaj 1995: III, 354-355]. Семантичний аспект пропонованої Ф.

Безлаєм етимології, не викликає сумнівів, оскільки “рослинна” семантика розглядуваних ним одиниць цілком відповідає історичному зв’язку ‘крутити’, ‘гнути’>‘рослини’, який підтримується не тільки іншими детермінативними парадигмами розглядуваного гнізда (пор.: слн. *čvrš* ‘сук, сучок, суглобна голівка на кості’ (Гориця), *čvrša* ‘сук’, ‘гуля’, *svržje* ‘гілка’ (<гіпотетичного *svvržь [Bezlej 1976: I, 92]), а й матеріалом інших генетичних гнізд, пор. свц. *kršliak* ‘карликове дерево’, пол. *karśliak* ‘криве, низькоросле дерево’ (<*kъrslъ або *kъrslьь<**ker-* ‘крутити’, ‘різати’ [Козлова 1997: 190]).

Структурно-семантичні параметри розглядуваної парадигми дають підстави аналізувати в її межах лексичні одиниці типу укр. *варкуч* ‘жіноча коса’ (півд. -зах., півн. -зах. Ужгородщина), лемк. закарп. *варкоч*, *воркоч* (півн. -лемк. говори, зближувані І. Верхратським з пол. *warkocz*, чес. *vrkoč* [Дзендзелівський 1969: 27]), чес. ‘плетене печиво’, первісно ‘кудільна вставка, обмотана шовком, яка впліталася до вінка нареченої’ [Machek 1968: 70], д. -р. *воркочь*, *въркочь* ‘жіноча коса (заплетена)’ [Срезневский 1989: 1, ч. 2, 400], ц. -сл. *връкочь* ‘коса заплетена’ [ПЦСС 1900: 102], свц. *vrkoč* [Фасмер 1986: 1,351], сх. -свц. *varkoč* ‘жіноча коса’, с. -х. *вркоч* ‘франт, фат’ [Толстой 1970: 58] (<‘коса’, ‘довге волосся’). Цікавим є факт функціонування в українських діалектах закономірної східнослов’янської форми *воркоч*, збереженої завдяки сусідству з польськими і словацькими діалектами, і полонізма *варкуч*, на що вказує сполука *-ap-* (<*tъrti), занесеного через східно-словацьке посередництво у Закарпаття [Дзендзелівський 1969: 27], пор. ще твердження В. Махека про запозичення свц. *varkoč* з польської мови [Machek 1968: 700].

Досі комплекс наведених слів не знаходив задовільного етимологічного обірунтування, пор.: зіставлення ст. -чес. *varkoč* ‘різновид сукні’ з лат. *varcosum*, *vardecocium*, реконструкцію *vrko-toč [Machek 1968: 677], констатацію “старе неясне” відносно ст. -чес. *urkoč* ‘різновид зачіски’, с. -х. *vrkoč* [Hoľub-Koresný 1952:422; аналогічно Фасмер 1986: I, 351], припущення про можливе слов’янське походження пол. *warkocz* [Brückner 1957:602]. На підставі наявності розглядуваного слова в усіх групах слов’янських мов доцільно реконструювати його

праслов'янський прототип *vьrkošь, пор. ще думку Й.О. Дзензелівського про його давність [Дзензелівський 1969: 27], а також фонетичне оформлення д. -р. *вьркочь*.

Спільнослов'янське слово зберігає ознаку 'гнучке' (<'гнути') у вигляді 'волосся'. Що ж до морфемного його складу, то сегмент -ось є відносно рідким суфіксом з атрибутивною семантикою, пор.: чес. *Dobroč*, с. -х. *Тихочь* – антропоніми, с. -х. *главоч* 'в'юн (риба); мордовник (рослина)', *вьркочь* (!) [Железняк 1969: 55-56]. Аналогічне членування проводить й А. Брюкнер [Brückner 1957:602].

2. Деривати з кореневим вокалізмом е-ряду

**verk(ati)*: макед. *наврекнато* 'різко, брутально' [Гавриш 1969: 369];

*vьrkati/**s(š)vьrknqti*/**(š)vьrkati*: рос. діал. *верьк* – дієслівний вигук 'верть' [ПОС 1976:3,110] (<*верькать), с. -х. *вьркнути* 'бризнути, хлинути; злетіти', *вьрцати(се)* 'бризгати; мішатися, метушитися' [Толстой 1970: 58,59]; укр. *шваркнути* 'задзвеніти, зазвучати, загриміти' [Грінченко 1959: IV, 488], 'вдарити; (про блискавку) блиснути; кинути, жбурнути; (з шумом) брякнути' [УРС 1963: VI, 499] (а-вокалізм тут, очевидно, є наслідком впливу слів типу *шкварити* 'пекти' внаслідок зближення семантики: 'вдарити' < 'ушкварити' 'обпікти'; пор. ще слн. *cvrkniti* 'вдарити, дати ляпаса' [Bezljaj 1976: I, 70], *švrkniti* 'відлетіти' (останнє визнається співвідносним із чес. діал. *švrknút* разом із *švrčnu* 'швидкий напад' [Bezljaj 1967: 154], 'хлестнути, хлестати' [Kotnik 1972: 594]; укр. *швіркати* 'производить звенящий шум' [Грінченко 1959: 4,489], слн. *švrkati* 'хлестати, бризгати' [Хостникъ 1901: 302] > *švrk* 'удар хлистом, батогом' [Kotnik 1972: 594], макед. *шврка* 'сікти розгами, пороти, хлестати' [Гавриш 1969:902]. Відзначимо, що початкове с- у слн. *cvrkniti* континує s-mobile, на що вказує праформа **skver-*, яку пропонує Ф. Безлай, кваліфікуючи її як звуконаслідувальну через слн. *cvreti*, *cvariti*, пор. ще *cvrka* [Bezljaj 1967: 154].

Окремі деривати в історичний період розвинули х- і ч-протези: болг. *хвьркам* 'злетіти, спорхнути', *хвьрча* 'порхати, літати' [Бернштейн 1975: 697], *хвьрквам* 'злітати, улітати

[Чукалов 1960: 1139]; с. -х. *чвркнути* 'вдарити' [Толстой 1970: 662], *čvrkati* 'хлеснути' [Skok 1971: I, 346].

Блок розглянутих утворень є дещо ізольованим на тлі інших дериватів аналізованої парадигми внаслідок специфічного розвою семантики 'гнути', 'кривити' > 'швидко рухатися' > 'робити різкі рухи' (> 'бити'), пор. рос. *сверкать* = *брыстать* "... тобто перехід від швидкого коливання до мерехтіння світла" [Хостникъ 1901: 302; з покликанням на О. О. Потєбню]. Такий стан речей підтримується й матеріалом інших генетичних мікросистем, пор.: гр. *skairen* 'стрибати, скакати', рос. *скорый*, д. -в. -н. *scerōn* 'бути моторним', с. -в. -н. *scharz* 'стрибок' (<'різкий рух') < і. -є. **skrej|*krej* 'вити', 'крутити', 'стрибати' [Левицкий 1997: 89]. Беручи до уваги все сказане, вважаємо за потрібне обстоювати думку про самостійність наведених утворень від системи еспресивної мотивації, [пор.: Skok 1971: I, 284; Bezlaj 1976: I, 70], хоча асоціативний зв'язок із ономаатопами заперечувати важко [див. ще: Варбот 1978: 31-50];

**vьrka|*(s)vьrka*: с. -х. *vrka* 'сук' [Bezlaj 1995: III, 354]; болг. діал. *свирка* 'дірка, щілина' [Гъльбов 1965: 77]; укр. *свірка* 'растение (Pinus pilla)' [Грінченко 1959: 4,106];

*(*š*)*vьrцьнь(jь)*: чес. діал. *švrčny* 'швидкий напад' [Bezlaj 1967: 154];

**vьrkatь(jь)*: рос. діал. пск. *веркатенький* 'тонкий, жидкий' [ПОС 1976: III, 92];

Орієнтуючись на досить архаїчний характер моделі з суфіксом **-ol-*, варто висловити припущення про давність основ одиниць типу блр. *Веркеляши* – ойконім (Гродненська область) [Рапановіч 1982: 51], *Warkole*, *Warkolce* – мікротопоніми [SG 1887: XI, 958] (<**vьrkoľь(?)*) та чес. *vrkolač* 'великі камені у Влтаві' [Малько 1974: 83], болг. діал. *вьркулак* 'круглий, схожий на кулю камінь' [Ковачев 1965: 195] з орієнтовною праформою **vьrkoľь*. Пор. ще пол. *Warkulce* – мікротопонім [SG 1887: XI, 959] з варіантністю (?) суфіксальної структури (<**vьrkul-*). Але в усіх випадках потенційно можливим є редуційний вокалізм голосного *o*-ряду в корені.

*(*š*)*vьrkь|*(š)vьrць|*kovьrkь*: укр. діал. *шківрк* 'растение (Larix decidua)' [Грінченко 1959: IV, 500] з епентетичним *-к-*,
234

свц. *svrčina* 'смерекова парость; смерека' [SSJ 1959: 4,377] н. - луж. *Šwerckow, Šwerck* – топоніми [Мука 1928 III, 178], рос. діал. *кивёрка* 'чуб, хохол на голові' [СРНГ 1977: XIII, 196] (де *ки- <*ko-*);

sv̋vrkati*/ko(a)v̋rkati*/**skov̋rčiti*: рос. діал. *звіркаць* 'вилаяти' [СРНГ 1976: XI, 224], слн. *sv̋rkati* 'згортати, зморщуватися' [Хостникъ 1901: 297]; блр. *кавёркаць* 'вимовляти неправильно, з помилками' [ТСБМ 1971: I, 571], рос. діал. *ковёркаць* 'порушувати лад, плутати що-небудь' > *ко́верка* 'солом'яна занавіска на вікно' [СРНГ 1978: XIV, 30], *ковёркаць* 'бити, давати стусана; нівечити' > *ковыркóм* 'порсаючись, відколупуючи' [СРНГ 1978: XIV, 38], *ковыркушки* 'картопляники' [СРНГ там же], *перековёркивать* 'передаючи щось, навмисне спотворити', *перековыркивать* 'кидати догори дригом', *перекувёрканец* 'старовір', *перекувыркышки* 'тарілки ("чашки-перекувыркышки")' [СРНГ 1991: XXVI, 126]; ц. -сл. *скверчити* 'зтиснути, зкрутити' [ПЦСС 1900: 604] із редукцією префіксального о. До цього комплексу похідних, ймовірно, належить й болг. *шавёркам* 'копошитися' [Бернштейн 1975: 718] (<*'переплітатися')<**šav̋rkati*(?)

Цікавий результат розвитку базового значення 'гнути', 'крутити' являють собою с. -х. *заваркíвати* 'обдурювати' [Толстой 1970: 271], яке містить імпліцитну сему 'перекручувати' (>'пласти')<'гнути', 'крутити' та *зав̋рчити* 'призупинити' [там же], яке континує 'перегороджувати' чи 'зачиняти'<'гнути', пор., напр., д. -інд. *api* – *vṛṇóti* 'зачиняє, вкриває', лит. *ūzvėrti* 'замикати' (<i. -е. **uer-* 'крутити', 'гнути' (>'зв'язувати') [Монич 1998: 109; з посиланням на Ю. Покорного].

Перехід 'гнути'>'хитрість', 'брехня' (пор. значення 'обдурювати' у сербського слова) постулюється В. В. Левицьким як семантичний закон [Левицкий 1997: 258]. М. М. Маковський співвідносить слова зі значенням 'брехати' із 'швидко рухатися' і 'бути в спокої' (>'бити', 'різати'>'школа': 1. 'горіти'>'ховати'; 2. 'говорити'>'скривдити словами' [Маковский 1989: 117].

Таким чином, підводячи ризик під всім вищезазначеним, можна впевнено сказати, що етимологізація і реконструкція

лексики в межах тієї чи іншої детермінативної парадигми вимагає концентрації уваги на семантичному боці розглядуваних лексичних одиниць.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Бернштейн 1975 – *Бернштейн С. Б.* Болгарско-русский словарь. – М.: Рус. яз., 1975. – 768 с.
- БН 1966 – *Білецький-Носенко П.* Словник української мови /Підгот. до вид. В. В. Німчук. – К.: Наук. думка, 1966. – 422 с.
- Варбот 1978 – *Варбот Ж. Ж.* К реконструкции и этимологии некоторых праславянских глагольных основ и отглагольных имен IV//Этимология 1976. – М.: Наука, 1978. – С. 31-50.
- Гавриш 1969 – *Гавриш К.* Македонско-русски речник. – Скопје, 1969. – 916 с.
- Гордеева 1996 – *Гордеева О. В.* К этимологии ойконимов *Вараксина, Паздники, Швани*//Этимологические исследования. – Екатеринбург, 1996. – Вып. 6. – С. 180-187.
- Грінченко 1958, 1959 – Словарь української мови: в 4-х т./За ред. Б. Грінченка. – К.: Вид-во АН УРСР, 1958-1959. – Т.1-4.
- Гъльбов 1965 – *Гъльбов Л.* Говорът на с. Доброславци, Софийско//Българска диалектология. – София, 1965. – С. 3-118.
- Даль 1978 – *Даль В. И.* Толковый словарь живого великорусского языка. – М.: Рус. яз., 1978. – Т.3. – 630 с.
- Дзєндзелівський 1969 – *Дзєндзелівський Й.О.* Українсько-західнослов'янські лексичні паралелі. – К.: Наук. думка, 1969. – 210 с.
- ЕСУМ 1982 – Етимологічний словник української мови: В. -ми т. Гол. ред. О. С. Мельничук. -К.: Наук. думка, 1982. -Т.1 – 680 с.
- Железняк 1969 – *Железняк И.М.* Очерк сербохорватского антропонимического словообразования. Суффиксальная система сербохорватской антропонимии XII-XV вв. – Киев: Наук. думка, 1969. – 130 с.
- Ковачев 1965 – *Ковачев Ст.* Троянският говор//Българска диалектология – София, 1965. – С. 161-242.
- Козлова 1997 – *Козлова Р.М.* Структура праславянского слова. Праславянское слово в генетическом гнезде. – Гомель, 1997. – 412 с.
- Корзонюк 1987 – *Корзонюк М.М.* Матеріали до словника західноволинських говірок//Українська діалектна лексика: Збірник наукових праць/ Гол. ред. І. Г. Матвіяс. – К.: Наук. думка, 1987. – С. 62-267.
- Левицкий 1997 – *Левицкий В.В.* Этимологические и семасиологические исследования в области германских языков//Etymologische und semasiologische Untersuchungen im Bereich der germanischen Sprachen. – Черновцы: Рута, 1997. – 275 с.
- Лисенко 1974 – *Лисенко П.С.* Словник поліських говірок. – К.: Наук. думка, 1974. – 260 с.
- Маковский 1989 – *Маковский М.М.* Удивительный мир слов и значений: иллюзии и парадоксы в лексике и семантике. – М.: Высшая школа, 1989. – 199 с.

Малько 1974 – *Малько Р.Н.* Географическая терминология чешского и словацкого языков (на общеславянском фоне). – Минск: Наука и техника, 1974. – 142 с.

Монич 1998 – *Монич Ю.В.* Проблемы этимологии и семантика ритуализированных действий//Вопросы языкознания. – 1955. – № 1. – С. 97-120.

Никончук 1979 – *Никончук М.В.* Матеріали для лексичного атласу української мови (Правобережне Полісся). – К.: Наук. думка, 1979. – 313 с.

Онишкевич 1984 – *Онишкевич М.Й.* Словник бойківських говірок: У 2-х ч. – К.: Наук. думка, 1984. – Ч. 1-2.

Откупщиков 1967 – *Откупщиков Ю.В.* Из истории индоевропейского словообразования. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1967. – 323 с.

Петлева 1976 – *Петлева И.П.* Этимологические исследования в области сербохорватской лексики. – Автореф. дисс... канд. филол. наук. – Москва, 1976. – 24 с.

ПОС 1976 – Псковский областной словарь. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1976. – Вып. 3. – 177 с.

ПЦСС 1900 – Полный церковно-славянский словарь (со внесением в него важнейших древнерусских словъ и выражений). Составил священник магистръ Григорий Дьяченко. – М., 1900. – 1120 с.

Рапанович 1982 – *Рапанович Я.Н.* Слоунік назвау населених пунктау Гродзенскай вобласці. – Минск: Навука і тэхніка, 1982. – 319 с.

СВГ 1983 – Словарь вологодских говоров. – Вологда: Вологодский ГПИ, 1983. – А-Г. – 200 с.

Срезневский 1989 – *Срезневский И.И.* Материалы для Словаря древнерусского языка. – М.: Книга, 1989. – Т.1-3.

СРНГ – Словарь русских народных говоров /Под ред. Ф. П. Филина. – Л.: Наука, 1966-1990. Вып. 1-25.

СРС – 1976 – *Коллар Д.* Словацко-русский словарь. – М. – Бртислава, 1976. – 768 с.

СРЯ 18 в 1985 – Словарь русского языка 18 в. – Л.: Наука, 1985. – Вып. 2. – 230 с.

Толстой 1970 – *Толстой Н.И.* Сербско-хорватско-русской словарь. – М.: Сов. энциклопедия, 1970. – 735 с.

ТСБМ 1977 – Тлумачны слоунік беларускай мовы: У 5-ці Т./Пад рэд. К. К. Атраховіча. – Минск, 1977. – Т.1. – 700 с.

УРС – 1963 – Українсько-російський словник: В 6-ти т./Гол. ред. І. М. Кириченко. – К.: Вид-во АН УРСР, 1955-1963 – Т.6 – 600 с.

Фасмер 1986, 1987 – *Фасмер М.* Этимологический словарь русского языка: В 4-х т. – М.: Прогресс, 1986-1987. – Т. 1,3.

Хостникъ 1901 – *Хостникъ М.* Словинско-русскій Словарь. Грамматика словинского языка. – Горница, 1901. – 279 с.

ЧРС 1967 – Чешско-русский словарь /Под. ред. П. Погледя и М. Венцовской. – М.: Сов. энциклопедия, 1967. – 845 с.

Bezljaj 1967 – *Bezljaj F.* Eseji o slovenskem jeziku. – Ljubljana, 1967. – 184 s.

Bezljaj 1976, 1995 – *Bezljaj F.* Etimološki slovar slovenskega jezika. – Ljubljana, 1976-1995. – Knj. 1, 3.

Brükner 1957 – *Brükner A.* Słownik etymologiczny języka polskiego. – Warszawa, 1957. – 805 s.

Holub-Kopečný 1952 – *Holub J., Kopečný F.* Etimologický slovník jazyka českého. – Praha, 1952. – 575 s.

Kotnik 1972 – *Kotnik J.* Slovensko-ruski slovar. – Ljubljana, 1972. – 817 s.

Machek 1968 – *Machek V.* Etimologický slovník jazyka českého. – Praha, 1968. – 866 s.

Muka 1928 – *Muka E.* Słownik dolnosербскеj récy a jeje narěcow. – Спб. – Praha, 1928. – Т. 3. – 1000 с.

SG 1887 – Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. – Warszawa, 1887. – Т. 11. – 1000 s.

Skok 1971, 1973 – *Skok P.* Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. – Zagreb, 1971-1974. – Knj. 1, 3.

SSJ 1959 – Slovník slovenského jazyka. – Bratislava, 1959. – Т. 4. – 600 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Іліаді Олександр Іванович – аспірант кафедри української мови КДПУ ім. В. Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми порівняльно-історичного мовознавства та слов'янської етимології.